

7. Європейська конвенція з прав людини 1950 року.
8. Хартія ООН від 26 червня 1945 року.
9. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р.
10. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року.

ШИШКАРЬОВА Олена, викладач
кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету № 2 Донецького
державного університету внутрішніх
справ

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ

В умовах війни, коли національна безпека стає першочерговим пріоритетом, діяльність правоохоронних органів, зокрема поліції, набуває особливого значення. З одного боку, на поліцію покладається завдання із забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю, а також виконання завдань, пов'язаних з обороною країни. З іншого боку, запровадження воєнного стану передбачає тимчасове, але суттєве обмеження конституційних прав і свобод громадян. В цьому контексті виникає питання про дотримання балансу між необхідністю забезпечення безпеки та захистом фундаментальних прав людини.

Основу для обмеження прав громадян в умовах воєнного стану закладають Конституція України, Закон України «Про правовий режим воєнного стану», а також низка інших нормативно-правових актів. Зокрема, стаття 64 Конституції України прямо передбачає можливість тимчасового обмеження окремих конституційних прав і свобод громадян в умовах воєнного або надзвичайного стану із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції [1].

До нормативно-правових актів, які регулюють діяльність Національної поліції України, останнім часом внесено значну кількість змін, які регулюють функціонування цього органу в період воєнного стану. Так, статтю 8 Закону України «Про Національну поліцію» доповнено частиною четвертою, яка передбачає, що під час дії воєнного стану поліція діє згідно з призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Загалом якщо подивитись зміни у законодавстві, які стосувались повноважень Національної поліції, то можемо констатувати, що коло повноважень поліцейських під час дії в Україні

воєнного стану значно розширилося. За таких обставин були внесені зміни до низки законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів України, якими врегульовано організацію і діяльність Національної поліції України [2, с. 377], [3].

Під час дії воєнного стану діяльність органів правопорядку, включаючи поліцію, зазвичай не припиняється, а, навпаки, може бути посилена і переорієнтована на виконання спеціальних завдань, пов'язаних з особливими умовами, що виникають у зв'язку зі збройним конфліктом. Це відбувається з метою забезпечення безпеки громадян і держави в умовах загрози зовнішньої або внутрішньої агресії. В реаліях Української держави йдеться про зовнішню агресію і більш того, про повномасштабні військові дії щодо України сусідньою державою – росією. Особливо слід наголосити на важливості діяльності органів правопорядку, зокрема підрозділів Національної поліції, в умовах воєнного стану, виходячи, зокрема, з тих завдань, які виконують ці органи, з тих повноважень, якими вони наділені. Діяльність поліції залишається необхідною для забезпечення громадської безпеки та забезпечення правопорядку [4, с. 138]. В контексті даного дослідження влучно зауважує науковець Є. Гіденко. Для того, щоб Національна поліція могла ефективно забезпечувати громадський порядок та безпеку під час воєнного стану, необхідно правильно організувати ці заходи. З цією метою, враховуючи соціальну, політичну та економічну умови, необхідно вжити заходів забезпечення їх необхідними матеріально-технічними ресурсами для розробки алгоритмів дій поліції під час можливої надзвичайної ситуації такої як наприклад захват будівель органів влади, особливо важливих об'єктів, заручників тощо. Важливе значення набуває психологічна підготовка, спеціальна фізична підготовка та професійна підготовка особового складу Національної поліції України. Оскільки офіцери, як правило, підготовлені до умов воєнного стану, навіть раптові, непередбачувані ситуації не призводять до проблем у здійсненні своєї діяльності поліцією [5, с. 88].

В умовах активних бойових дій однією з надважливих завдань поліції постає відповідно до п. 4 ч.1 ст.2 Закону «Про Національну поліцію» надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Багато українців внаслідок бойових дій опинилися у ситуаціях, коли вони потребують від України як держави допомоги задля збереження власного життя і здоров'я, як і своїх рідних, і одними з перших таку допомогу від держави надають саме поліцейські. На деокупованих територіях або на територіях, де точаться активні бойові дії, наприклад, поліцейські проводять евакуацію громадян, рятуючи їх від артилерійських обстрілів тощо, доставляють в небезпечні райони гуманітарну допомогу (їжу, воду тощо) [6, с. 98].

Підсумовуючи, важливо зазначити, що діяльність Національної поліції України в умовах воєнного стану характеризується значним розширенням функціоналу та повноважень, що є необхідним для забезпечення безпеки держави та громадян. Однак, це неминуче пов'язано з тимчасовими

обмеженнями певних конституційних прав і свобод громадян. Ключовим завданням залишається пошук балансу між ефективним виконанням завдань воєнного часу та дотриманням основоположних прав людини, а також забезпечення прозорості та підзвітності дій правоохоронних органів. Подальше вдосконалення законодавства та правозастосовної практики в цьому напрямку є критично важливим для збереження демократичних цінностей навіть у найскладніших умовах.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Драган, О. В. щодо повноважень Національної поліції України в умовах воєнного стану.(2024)., С.375-379.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Корнієнко, Максим Вікторович. «Забезпечення прав людини органами правопорядку в екстраординарних умовах: доктринальний аспект.» (2023).
5. Гіденко, Євген. «Дії працівників національної поліції України в умовах воєнного стану.» *Молодий вчений* 6 (106) (2022): 87-89.
6. Юнін, Олександр Сергійович. «Особливості надання поліцейських послуг в умовах воєнного стану.» *Наукові записки. Серія: Право* 14 (2023): 95-100.

ШАПОВАЛОВА Катерина, аспірант
кафедри поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: РОЛЬ ДЕПАРТМЕНТУ ГОЛОВНОЇ ІНСПЕКЦІЇ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасних умовах, коли Україна перебуває у стані збройної агресії, питання дотримання прав і свобод людини набуває особливої актуальності. Водночас, забезпечення законності та дисципліни в діяльності органів поліції є ключовим фактором довіри суспільства до правоохоронної системи. Міжнародні та національні звіти щодо стану дотримання прав людини в Україні в умовах воєнного стану містять, зокрема, зауваження та рекомендації щодо діяльності правоохоронної системи. У періодичних доповідях Управління Верховного комісара ООН з прав людини за 2023-2025 роки викладено зауваження щодо порушення прав затриманих осіб і недостатньої ефективності механізмів внутрішнього контролю поліції [1]. У